

**INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MEHMONXONA ISHI
TERMINLARINING KOMPLEKS TAHLILI**

Mirzoyeva Laylo Raxmonovna

Termiz davlat pedagogika instituti Tillar fakulteti

Gumanitar yo'nalishlarda xorijiy tillar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mehmonxona biznesi global miqyosda rivojlanayotganligi sababli, bu soha terminologiyasining o'zaro ta'siri va farqlari juda muhimdir. Mehmonxona xizmatlari, turizm, marketing va boshqaruv kabi sohalarda qo'llaniladigan terminlar o'rganiladi. Mehmonxona sohasidagi terminologiyaning global va lokal xususiyatlari, shuningdek, tilshunoslik va amaliyot nuqtai nazaridan ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: mehmonxona, terminologiya, boshqaruv, xizmatlar, marketing, mehmonxona xizmatlari.

Аннотация: Поскольку гостиничный бизнес развивается во всем мире, взаимодействие и различия в терминологии внутри этой отрасли приобретают решающее значение. Будут изучены термины, используемые в таких отраслях, как гостиничные услуги, туризм, маркетинг и менеджмент. Анализируются глобальные и локальные особенности терминологии в гостиничном бизнесе, а также ее значение с лингвистической и практической точки зрения.

Ключевые слова: гостиница, терминология, менеджмент, услуги, маркетинг, гостиничные услуги.

Аннотация: Поскольку гостиничный бизнес развивается во всем мире, взаимодействие и различия в терминологии внутри этой отрасли приобретают решающее значение. Будут изучены термины, используемые в таких отраслях, как гостиничные услуги, туризм, маркетинг и менеджмент. Анализируются глобальные и локальные особенности

терминологии в гостиничном бизнесе, а также ее значение с лингвистической и практической точки зрения.

Ключевые слова: *гостиница, терминология, менеджмент, услуги, маркетинг, гостиничные услуги.*

Zamonaviy dunyo tilshunosligida terminologiyaning o'rne, umumiy va xususiy terminologiya muammolari, shuningdek, tilshunoslik terminlarini tartibga solish jarayoni bilan bog'liq tadqiqotlar bir til doirasida muayyan darajada amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, tilshunoslik terminlarining leksikografik talqini bir necha til izohli lug'atlarini chog'ishtirish kesimida o'rganilmagan. Ayni paytda turli tizimga mansub bo'lgan tilshunoslik terminlarini saralash, unifikatsiyalash, tasniflash, kodifikatsiyalash, izohlash, ularning funksional, leksik-semantik xususiyatlarini aniqlash kabi ustuvor yo'nalishlarda ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Mehmonxona va xizmat ko'rsatish sohasi global iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biridir. Ingliz tili mehmonxona ishida xalqaro aloqa tili sifatida ustunlik qiladi, bu esa terminologiyaning standartlashuviga yordam beradi. Boshqa tomondan, o'zbek tilida mehmonxona terminlarining rivojlanishi va lokalizatsiya jarayonlari diqqatga sazovor. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi mehmonxona ishi terminlarining qiyosiy tahlili o'tkaziladi, ularning morfologik, semantik, fonetik va madaniy jihatlaridan o'rganiladi.

Ushbu tadqiqotda quyidagi usullardan foydalanildi:

1. Terminologik tahlil: ingliz va o'zbek tillaridagi mehmonxona ishiga oid atamalar tanlab olindi va ularning lug'atlardagi ta'riflari o'rganildi.
2. Fonetik tahlil: ingliz va o'zbek tillaridagi terminlarning talaffuzlari va ularning o'zaro qiyosiy tavsifi o'rganildi.
3. Morfologik va semantik tahlil: ingliz va o'zbek tillaridagi atamalarning grammatik va ma'noviy tuzilishlari o'rganildi.
4. Madaniy tahlil: mehmonxona ishidagi madaniy omillarning ingliz va o'zbek tillariga ta'siri tahlil qilindi. Shuningdek ishda morfo-semantik, statistik va

qiyosiy - chog'ishtirma tahlil usullaridan foydalanildi. O'rta asrlarda mehmonxona sanoati va uning atamalari biroz murakkablashdi. Bu davrda Yevropada mehmonxona va xostellar faoliyati ko'paygan. Masalan, "inn" so'zi, ingliz tilida, yolg'iz sayohatchilar va tijoratchilar uchun turar joylarni ifodalagan. Shuningdek, "hostel" so'zi o'rta asrlardagi jamoat turar joylarini anglatgan. Industrial inqilob davrida mehmonxona sanoatida katta o'zgarishlar yuz berdi. Ushbu davrda transport vositalari rivojlangani bois, sayohatlar soni ortib, mehmonxona xizmatlariga bo'lgan talab keskin oshdi. Mehmonxona ishi uchun ko'plab yangi atamalar va tushunchalar paydo bo'ldi. Masalan, "concierge" va "bellboy" kabi atamalar aynan ushbu davrda mehmonxona xizmatlarining rivojlanishi bilan paydo bo'lgan. Ingliz tili mehmonxona ishi sohasida xalqaro til sifatida muhim ahamiyat kasb etgan. Bu tildagi mehmonxona terminologiyasi ko'plab millatlar tomonidan qabul qilingan va zamonaviy mehmonxona sanoatining asosini tashkil etgan. Bundan farqli o'laroq, o'zbek tilidagi mehmonxona ishi terminologiyasi milliy qadriyatlar, an'analar va turli tarixiy omillar ta'sirida shakllanib, o'zining xos xususiyatlariga ega. O'zbekiston mustaqillikka erishganidan keyin, milliy qadriyatlar va o'zbek tilining tiklanishi jarayoni boshlandi. Bu davrda mehmonxona ishi uchun atamalarni milliy asosda shakllantirishga e'tibor qaratildi. Milliylikka urg'u berish maqsadida, ayrim ruscha atamalar o'rniga o'zbekcha so'zlar qo'llana boshlandi. Masalan:

- "Mehmonxona": - "Gostinitsa" o'rniga.
- "Qabulxona": - "Reception" o'rniga.
- "Xizmat ko'rsatish": - "Servis" o'rniga.

Shuningdek, global madaniyatning ta'siri tufayli, ko'plab xalqaro atamalar ham kirib keldi. Bu atamalar o'zbek tilida saqlanib qoldi yoki mahalliyashtirildi, masalan, "konserj", "shvedcha stol" (inglizcha "buffet"dan). Zamonaviy tilshunoslikda "so'z" va "termin" tushunchalari o'rtasidagi munosabat muhim masalalardan biri bo'lib, bu ikki atama turli til sohalarida o'rganiladi va qo'llaniladi. Quyida ushbu tushunchalarning o'zaro munosabati va ularning

tilshunoslikdagi roli haqida batafsil ma'lumot keltiriladi. Termin shushunchasi esa - ma'lum bir fan yoki kasb-kor sohasiga xos bo'lgan so'z yoki so'z birikmasi bo'lib, u ushbu sohada maxsus tushunchalarni ifodalash uchun ishlatiladi. Terminlar ko'pincha umumiy lug'at so'zlaridan farqli ravishda, aniq va aniqlangan ma'nolarga ega bo'ladi. Terminning asosiy xususiyatlari:

- Aniqlik: terminlar ko'pincha bir ma'noda tushuniladi va ularning ma'nosi odatda muayyan fan yoki soha doirasida belgilanadi.

- Standartlashuv: terminlar ko'pincha maxsus lug'atlar, qoidalar va standartlarga asoslanib shakllanadi, va ularning ma'nosi xalqaro miqyosda ham tushunarli bo'lishi mumkin.

- Mutaxassislik: terminlar faqat muayyan soha yoki kasbda faoliyat yurituvchi mutaxassislar tomonidan ishlatiladi va ularning umumiy aholi uchun tushunish qiyin bo'lishi mumkin.

Ingliz va o'zbek tillaridagi terminlar orasidagi farqlar va o'xshashliklar, madaniy kontekstni hisobga olgan holda tahlil qilinishi kerak.

1. Reception (Qabulxona): mehmonlarni kutib olish va ularni joylashtirish jarayonini ifodalaydi. Qabulxona — mehmonxonaning birinchi taassurotini yaratadigan joy.

2. Check-in (Ro'yxatdan o'tish): mehmonning mehmonxonaga kirishi jarayoni. O'zbek tilida "ro'yxatdan o'tish" deb ataladi, bu jarayon mehmonning identifikatsiyasi va to'lovlarini tasdiqlashni o'z ichiga oladi.

3. Check-out (Ro'yxatdan chiqish): mehmonning mehmonxonadan chiqishi jarayoni. Bu jarayonda mehmonning hisob-kitoblari tugallanishi va xona tozalanishi kerak.

4. Room service (Xonada xizmat ko'rsatish): mehmonlarga xonalarida xizmat ko'rsatish. O'zbek tilida bu atama "xonada xizmat" deb tarjima qilinadi.

5. Concierge (Konsyerj): mehmonlarga turli xizmatlarni taklif qiluvchi shaxs. O'zbek tilida "konsyerj" atamasi keng tarqalgan bo'lib, bu shaxs mehmonlarning ehtiyojlariga javob berishi zarur. Terminlarning ma'nosi va ishlatilishi madaniy

kontekstga bog'liqdir. Masalan, ingliz tilida "brunch" (nonushta va tushlik o'rtasidagi ovqat) atamasi keng tarqalgan bo'lsa, o'zbek tilida bunday an'analar yo'q. Shuning uchun, mehmonxona xizmatlari sohasida ishlatiladigan terminlar, mahalliy madaniyatga mos ravishda o'zgartirilishi yoki yangi atamalar yaratilishi mumkin. Ingliz va o'zbek tillarida mehmonxona ishi terminlarining kompleks tahlili, soha mutaxassislari uchun muhim ahamiyatga ega. Terminologiyani aniq va to'g'ri qo'llanilishi, xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, globalizatsiya jarayonida turli tillardagi terminlarning o'zaro aloqasi va integratsiyasi, mehmonxona sohasining rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Terminlarning madaniy kontekstda tahlili esa, mahalliy va xalqaro mijozlar o'rtasidagi muloqotni yanada samarali qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyot va havolalar

1. Садыкова И.Х. Принципы составления англо-русско-узбекского учебного словаря юридических терминов: Дисс. ... канд. филол. наук. – Т., 1998. – 174 с.
2. Нурматова С.Х. Истоки формирования и функционирование астроавиакосмической терминологии в лексике английского, русского и узбекского языков: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Т., 2000. – 24 с.
3. Турсунова О. Ўзбек давлатчилиги тарихида қўлланган ҳуқуқий терминларнинг лисоний таҳлили: Филол. фан. ном. ... дисс. автореф. – Т., 2007. – 26 б.
4. <https://journalsnuu.uz/index.php/1/article/download/4366/2017/>